

Kompetenciaalapú földrajztanítás gyakorlat

Társadalmi kompetenciák fejlesztése

Szociális kompetencia

Általános iskola

5. osztály

Egyéni tervezés

Készítette: Domokos Andrea

Közös ötletelés

A feladat célja, hogy a tanulók előhívják előzetes tudásukat, tapasztalataikat egy adott témával kapcsolatba, továbbá ráhangolódjanak a tanórán előkerülő kérdésekre.

Konkrét feladat: Egy kép bemutatása

Feladat leírása:

1. *Mi látható a képen?*
2. *2-3 fős csoportokban összegyűjteni mindent, ami erről a jelenségről eszetekbe jut, nemcsak a kép alapján, ez csupán a szemléltetést segíti. Egyszerűség kedvéért csak szavakat kell összeszedni és leírni. (3-4 perc)*
3. *A szavak csoportosítása közösen. (3-4 perc)*

A diákok várható válaszai:

Miután közösen tisztáztuk, hogy a kép az esőt/csapadékot ábrázolja, már mindenki számára világos, hogy miről kell ötletelni. (A tanóra későbbi menetében azonban tisztázni kell a fogalmi eltéréseket.)

Összegyűjtött szavak lehetnek: *víz, felhő, esernyő, sár, jégeső, ónos eső, szivárvány, vihar, villámlás, mennydörgés, esőkabát, hó, zivatar, zápor, esőcsepp/vízcsepp, hideg, meleg, levegő, árvíz, tócsa, özönvíz, megfázás.*

Ebben a felsorolásban valószínűleg olyanok is előfordulnak, amelyekre a tanulók nem gondoltak, de talán ezek a legjellemzőbb kifejezések. Továbbá kimaradhattak olyan szavak, amelyekre viszont a diákok gondoltak, sőt olyan szavak is előkerülhetnek, amelyek alig, vagy nem is kapcsolódnak az adott jelenséghez, hiszen a diákok fantáziája meglódulhat egy ilyen feladat során.

Az összegyűjtött példák csoportosítása közösen történik, az általam megadott kategóriák szerint, amit azonban csak a feladat végrehajtása után adok meg. Ilyen kategóriák lehetnek: *csapadék fajtái, kialakulása, kísérő jelenségei, következményei, egyéb (pl.: tárgyi eszközök).*

Megoldás:

<u>Csapadék fajtái</u>	<u>Kialakulása/képződése</u>	<u>Kísérő jelenségei</u>	<u>Következményei</u>	<u>Egyéb</u>
<i>eső</i>	<i>víz</i>	<i>szivárvány</i>	<i>sár</i>	<i>esernyő</i>
<i>jégeső</i>	<i>felhő</i>	<i>vihar</i>	<i>árvíz</i>	<i>esőkabát</i>
<i>ónos eső</i>	<i>hideg</i>	<i>villámlás</i>	<i>tócsa</i>	
<i>hó</i>	<i>meleg</i>	<i>mennydörgés</i>	<i>özönvíz</i>	
	<i>levegő</i>	<i>zápor</i>	<i>megfázás</i>	
	<i>esőcsepp/vízcsepp</i>	<i>zivatar</i>		

Természetesen a kifejezések nem csupán egy kategóriába tartozhatnak bele, mert például a zápor és zivatar a csapadék intenzitását jelöli, ezért kicsit nehezebb a besorolása. A fogalmak későbbi megbeszélése során azonban az összegyűjtött szavak több és világosabb tartalommal telnek meg.

A feladat viszonylag egyszerű volta miatt nem igényel egy teljes tanórát, körülbelül 6-8 percet, maximum 10 percet érdemes szánni rá. Ez a diákok hangulatától és aktivitásától is függ.

Mint már a célmeghatározásnál említettem az ötletelés a ráhangolódást segíti, ezért a tanóra elején, egy új anyag bevezetésénél alkalmas. A diákok a hétköznapi életükben már mindenképpen találkoztak a fenti jelenségek legtöbbszörével, és egyéb forrásokból (időjárás jelentés) hallottak ezekről a kifejezésekről, ugyanakkor valószínűleg a pontos meghatározásokat, okokat, folyamatokat nem ismerik. Ezek elsajátítására az óra későbbi szakaszán, illetve a következő órákon kerül sor, amikor az időjárási jelenségek egészéről tanulnak.

A feladat további célja a társadalmi kompetenciák fejlesztése, ami úgy valósulhat meg, ha a diákok odafigyelnek egymásra. A tanár feladata ennek elősegítése, mégpedig úgy, hogy a feladat elkezdése előtt, tisztázza a szabályokat, főleg ha a diákok még nem találkoztak ezzel a feladattípussal. Minden közös munka feltétele az együttműködés, amelynek alapja, hogy elfogadjuk a másik személy véleményét is. Ennél a feladatnál nem annyira fontos az egyéni vélemény hangsúlyozása, mert csak szavak felsorolása a cél. Ugyanakkor, ha egyik társ nem tudja megfelelően azt a szót, akkor sem szabad rögtön ítélni. Lényeges, hogy a tanulók türelemmel viseltessenek egymás iránt, és ha valamiben nem értenek egyet, kérdezzenek rá, miért gondolja a másik fél máshogyan a dolgot. Egy másik gondolatmenet új ötleteket eredményezhet, ezért érdemes meghallgatni a társakat. Ennél a típusú feladatnál nincs rossz megoldás, ezt jó mielőbb tisztázni, hiszen a diákok így felbátorodnak és a kevésbé aktívak is szívesebben részt vesznek a megoldásban. Emellett fontos az egymásra hatás is, hiszen egyik megoldás hozza a másikat, és később egy nehezebb feladatnál, amikor például egy konkrét problémára keresnek megoldást hasonló munka során, már feltehetően gördülékenyebben fog menni.

A kategóriába sorolás menete: a csoportok bemondása alapján a szavak rögzítése a táblán. Feltehetően a kifejezések nagy része többször ismétlődik, ezért a végén már csak az el nem hangzott szavak felsorolását kérem. A besorolást én végzem, de a diákok aktív részvételével, előzetes tudásuk segítségével. Az egyszerű táblázatot a füzetbe is rögzítik, így visszanezézhető. A csoportokba sorolás fejleszti a tanulók hatékony tanulását, jobban elkülöníthetők, összevethetők a fogalmak, jelenségek. Segít rendszerezni a tanultakat és így könnyebben előhívhatóak a korábbi ismeretek.

Kép forrása:

<https://fejervar.hu/aktualis/2018/03/sok-csapadek-varhato-a-husveti-hosszu-hetvegen>

Kompetenciaalapú földrajztanítás gyakorlat

Társadalmi kompetenciák fejlesztése

Interkulturális kompetencia

Középiskola

10. osztály

Készítette: Domokos Andrea

Kulturális totó

A feladat célja, hogy a diákok megismerkedjenek más országok, népcsoportok szokásaival, hagyományaival, elfogadják és értékelni tudják a kulturális különbségeket.

Képek bemutatása: *Melyik képen mi látható?*

Feladat leírása:

1. A képek segítségével a diákoknak ki kell találniuk melyik országban zajlanak a következő események: karnevál, fesztivál, zarándoklat, ünnepi megemlékezés, cseresznyevirágzás. (1-2 perc)
2. Ha megvannak az országok és az események pontos megnevezése, 5 csoportot kell alkotniuk. (1-2 perc)
3. Minden csoport választ egy országot és az internet segítségével keresgél az eseménnyel kapcsolatos információk körében és válaszol az alábbi kérdésekre. (10 perc)

Melyik városban/városokban és mikor rendezik meg, látható az adott esemény? Miért akkor és ott?

Kik vesznek részt ezeken? A helyi lakosság vagy külföldiek is?

Miért fontos ez az esemény az ország számára?

Milyen programok kapcsolódhatnak hozzá?

Szerintetek milyen pozitív és negatív hatásai vannak egy ilyen eseménynek? (pl.: egyes emberekre, társadalomra, környezetre, gazdaságra, országra)

4. Miután válaszoltak a kérdésekre a diákok bemutatják az osztály előtt is az eredményeket, így a többiek számára lehetőség nyílik a saját gondolataik megosztására is. (10-12 perc)

A diákok várható válaszai:

Az első négy kérdés rövid keresgélés után megválaszolható az internet segítségével. Az utolsó kérdés azonban összetettebb, mindenképpen szükség van a tanulók előzetes tudására a világban zajló folyamatok kapcsán, továbbá a kreatív gondolkodás képességére.

Pozitív hatások lehetnek:

- egyes emberekre: jó élmennyel gazdagodnak, új emberekkel találkoznak, új dolgokat próbálnak ki, részesei lesznek egy nagyobb eseménynek, ami jó érzést kelt, kikapcsolódnak, feltöltődnek

- társadalomra: összetartozás, valahova tartozás érzését erősíti, az ország hagyományainak, vallási értékeinek közös átélését adhatja, fiatalabb generációknak való érték közvetítést szolgálhatja

- környezetre: lakó környezet feldíszítése a városnak új arculatot ad, a virágzó fasor pedig kellemes látványt nyújt

- gazdaságra: idegenforgalom növekedése a bevételek növekedését is elősegíti, helyi vállalkozókat erősítheti, új munkahelyek/lehetőségek nyílnak, új szponzorok megjelenését eredményezheti, külföldi befektetőket vonzhat

- országgra: kedvelt turista célponttá teheti, esemény/látványosság kihathat a tágabb környezetre, nemcsak az adott városra

Negatív hatások lehetnek:

- egyres emberekre: tömegrendezvények veszélyei, személyi sérülések, élvezetek túlzásba vitele (pl.: alkohol fogyasztás)

- társadalomra: kötetlenebb hangulat előidéz a helytelen viselkedési formákat, erőszakos cselekedetek megjelenése

- környezetre: zaj-, fény-, légszennyezés, szemétfelhalmozódás, köztulajdon megrongálódása

- gazdaságra: kevesebb látogató esetén kisebb bevétel, a nagy anyagi ráfordítás elvonhatja más, lényegesebb területről a forrásokat, célszerűtlen szervezés következtében támogatók elvesztése

- országgra: balesetek, bűnesetek esetén kedvezőtlen nemzetközi visszhang, rossz megítélés

Valószínűleg a diákok nem fognak minden részletre gondolni és a folyamatok összefüggéseit meglátni, de ebben segíthet a tanár néhány kérdés közbe vetésével. Pl.: *Mi történik a sok dísszel, papírral, zászlókkal az esemény után? Kik szervezik ezeket a rendezvényeket és kik támogatják a létrejöttüket? Az odaérkező turisták hol szállnak meg, kinek jó ez? Mit csinálnak az adott eseményen az emberek? Miért viselkednek úgy? Stb.*

A feladat 20-25 percet igényel, hiszen több részből áll. A diákoknak idő szükséges az információk keresésére és szűrésére, továbbá a kérdések megválaszolására. A közös megbeszélésre is elegendő időt kell hagyni, a tanulói vélemények meghallgatására szintén. Mivel a feladat több előzetes tudást igényel a globális folyamatok terén, célszerű összefoglalás, téma lezárás keretén belül elvégeztetni. Tizedik évfolyamon a diákok megismerkednek Európa és a többi kontinens földrajzával és a társadalmi, gazdasági folyamatokkal, amelyek szükségesek, hogy eligazodjanak az aktuális problémák, jelenségek között. A diákok különböző forrásokból már hallhattak ezekről az eseményekről, pontos információkkal valószínűleg nem rendelkeznek, ebben segít az internetes keresés. Természetesen csak ott alkalmazható ez a feladat, ahol az internetelés biztosított. A tanulóknak az események menetéről vannak elképzeléseik, hasonló tapasztalataik, amelyek elősegítik a közös gondolkodást, az előzetes tudással integrálva.

A társadalmi kompetenciát is fejleszti a feladat, mert a diákok együtt dolgoznak, közösen ötletelnek. Ha szükséges egyfajta munkamegosztás is kialakíthatnak egymás között, annak megfelelően, hogy ki szeretne például az interneten keresni, vagy jegyzetelni, a könnyebb átláthatóság kedvéért esetleg táblázatot csinálni, amíg a társak gondolkoznak a pozitív-negatív hatásokon. A közös munka során fontos, hogy odafigyeljenek egymásra a diákok, meghallgassák a

másik véleményét, pozitív kritikával éljenek. Ezek a szempontok lényegesek az eredmények beszámolóinál is, türelmesen, lehetőleg aktív figyelemmel végig kell hallgatni a társakat is, mert csak így lehet hatékonyan együttműködni, a gondolatokat szabadon kifejezni.

Emellett az interkulturális kompetencia fejlesztése is hangsúlyos, mert a tanulók jobban megismerik egy másik ország, kultúra szokásait, és ezek szélesebb társadalmi csoportokra gyakorolt hatásait. Példát látnak arra vonatkozóan, hogy a világ milyen sokszínű, és hogy el kell fogadni a különbségeket. Lehetőség nyílik összehasonlítani ezeket a hazai szokásokkal, és megnézni, hogy vannak-e közös pontok, és ha igen mik ezek.

A digitális kompetencia fejlesztése is megjelenik a célkitűzések között, amely napjainkban kiemelten fontos, hiszen ezek az ismeretek és eszközök a diákok életének már szerves részét képezik. Fontos, hogy a tanulók el tudjanak igazodni az információk rengetegében és ki tudják szűrni a lényeges tartalmakat, elkülönítve a többi adattól.

Képek forrása:

<https://www.telegraph.co.uk/travel/destinations/asia/japan/articles/japan-cherry-blossom-sakura-guide/>

<http://hirhatar.com/fuggetlenseg-napja-fourth-of-july/>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Ri%C3%B3i_karnev%C3%A1l

<https://www.eventfinda.co.nz/2018/oktoberfest/auckland/remuera>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Mekkai_zar%C3%A1ndoklat